

STEELWORKER

*See, I'm a steelworker, I kill what I eat
Great big thing crawlin' all over me
Great big thing crawlin' all over me.*

Steve Albini

*Prvo smo sanjali. U san se uvuče telefonska zvonjava i jedno vreme niko ne odgovara. Prsti-
ma pritiskam slepoočnice i mislim: Sigurno je prošla ponoć. Niko ne odgovara.*

Većali smo. „Rec' mu ti“, predložio je Šalipurović. „Zašto ja?“, odgovorio sam. Bilo nas je četvorica. Nas dvojica smo igrali jamb. Više nam se nije spavalo, a nije nam se ni izlazilo napolje. Jebem ti telefon. Šalipurović je gledao kviz.

Gradilište na mrtvom severu, u Jamalsko-nenetskom okrugu, severnije od šezdeset šest stepeni severne geografske širine, u mrtvom polarnom krugu. Najveće nalazište gasa na svetu; mi pravimo najveću rafineriju u vasioni. Postoji i investitor, filantropska kompanija *Novatek* i njen lider, dobri čovek Leonid Miheljsen, treći Rus po uspešnosti akumulacije kapitala. Bajni grad Novi Uregoj nalazi se na četiri sata helikopterskog leta od gradilišta. Sto hiljada podanika ruskog cara Vladimira odmara svoje kosti u Novom Ureguju. Htedoh da pitam Genadija o Starom Ureguju i gde je on, ali sam se predomislio. Imamo ozbiljnijih nevolja ovde, moji ljudi i ja. Imamo situaciju. Nivo sedam.

„Zašto da ne?“, nije se uznemirio. Nervirao me je njegov stav. „Ne poznajem ga dobro. Ne možeš da kažeš tako nešto čoveku kog ne poznaješ dovoljno.“ Šalipurović se počeošao po trbuhu: „Sereš bèzvezē. Kak'e to veze ima? Ne poznajem ni ja tu iz boln'ce, pa mi je jope' rekla.“ „Zašto ga nisu pozvali na mobilni?“, pitao sam. „Zato što ga je prodô. Znaš da je kod njega stalna rasprodaja. I nas je prodô, tol'ko se valjda sjećaš.“ „Nemam pojma. Nema dokaza da je on. Vidiš da znaš više od mene.“ Šalipurović se promeškoltio u stolici i pojačao ton na televizoru: „Aj' se jebi.“

Grad koji je možda Beograd, deformisane, krive ulice. Stojim pred ulazom u jednu od zgrada; kiša je i nedelja je i jesen je.

Okolo gradilišta nema ničega. Tundra – niska trava i pesak. Po mojoj slobodnoj proceni i objektivnim istraživanjima, najbliže drvo nalazi se četiri stotine kilometara južno od nas. Stigli smo u avgustu i tada je bilo deset stepeni. Mastodontsko gradilište, putevi od mobilnih ploča, naše kontejnersko selo zove se Sabeta. Sve je tu: sala za fudbal i odbojku, prodavnica, čista milina. Mi smo hodočasnici rada, generacije koje dolaze sećaće nas se s ponosom. Sve ima svoje: ne bi ni Novog Uregoja bilo da ljubitelji prirode i njenog gasa okupljeni u ekološko društvo *Gasprom* nisu napravili rafineriju u blizini. Prirodna selekcija, evolucija, te stvari.

Tip je radio s nama od početka, Rus. Bio je od onih povučениh; malo smo zazirali kad uđe. Podozrevali smo da je njihov. Šalipurović je bio ubeđen da su ga poslali kako bi nas uhodio. Srećom, više vremena je provodio napolju. Asocijalan tip. Uvek mi je trebalo dosta da se setim njegovog imena.

Popodnevna tama, kлокotanje iz trotoarskih slivnika.

Klima je izuzetno naklonjena čoveku i njegovim poduhvatima. Dva meseca nismo videli svetlost. Deset dana mrklog mraka, sve ostalo sumrak. Mrzovoljno sunce nekako se dovuče do linije horizonta, pomislim kako će konačno da izađe, a ono se stropošta, suno-vrati se. Ako je vedro, vide se zvezde. Pojavi se i neka zelena, ljubičasta boja i nestane. Polarna svetlost. Dođu i polarni dani, čitavo leto je dan.

„Da bacimo kocku?“, predložio sam. Nisu reagovali. Ovaj treći nije hteo da se meša u stvar koja ga je srećno mimoilazila.

Meseci prolaze, a mi pravimo četiri rezervoara za skladištenje gasa. Svaki ima kapacitet od sto šezdeset hiljada kubika, visoki su po četrdeset metara i napravljeni od neuništivog betona, onog za atomska skloništa. Pravimo kompletnu rafineriju, luku, kako bi monarh brodovima transportovao gas preko Severnog ledenog okeana. Ja nadzirem izgradnju privremenih zgrada, privremenih magacina i privremenih postrojenja u kojima će se proizvoditi moduli za rafineriju. Ja sam inženjer. Jebote bog. Nadamo se da je sve ovo privremeno.

Počele su reklame. Šalipurović je zapevao: *Da li biste gricnuli?* Onda je ustao i protegnuo se, zevajući glasno. „Slušaj“, rekao je, trljajući oči, „dajder mu reci, da se ne jebemo sutra ko zna kuda i izjavljujemo saučešće. Još će nas natjerat' govor da pišemo.“ „Zašto mu ti ne kažeš?“, insistirao sam. Uzdahnuo je, beznadežno: „Zato što s' ti takav. Faca ti je takva. Rodio si se takav. Svako je nekakav, a ti s' takav.“

Apoteka na uglu, druga strana ulice, zelena nadstrešnica. Piše: Apoteka. Bela slova na zelenoj podlozi, beli krst.

U novembru su se pojavile horde polarnih lisica. Pisec, tako ih zovu. Plaše se ljudi, a opet seruckaju tuda. Bile su u kampu oko mesec dana, pa su nestale. Pričali su mi kako ima i belih medveda, ali ja nijednog nisam video.

Reklame su prošle i nastavljen je kviz. „O, jebem ga! Kol'ko ima jahača eukalipse? Pitaj to svoga ćaću!“, psovao je voditeljku Šalipurović, inače izvrstan poznavalac ruskog jezika. Ustao sam i pogledao njega, pa stolicu. Razmišljao sam o tome šta bi ostalo od Šalipurovića kada bih ga iz sve snage udario stolicom u glavu. Krenuo sam napolje, da pronađem tipa. „Ima ih isto kol'ko i Kineza. Tačno tol'ko. Aj' se jebi.“

Sanjao sam ljude kako stoje u redu pred apotekom, pognutih glava. Kišobrani, podbula, natečena i uvela lica. Prođe gradski autobus i isprska ih blatom. Niko se ne pomeri. Dođe mi da im doviknem nešto, ali grlo je zaliveno, kao da tečno olovo steže krajnike.

Malo sam se smucao okolo. Svuda su se vukli Neneci, ima ih po čitavom poluostrvu. Oni su starosedeoци. To su neki đavolji Eskimi, kosooki, ogrnuti su odranim životinjama, govore ruski. Ruski imperator ih štiti kao bele medvede koje nisam video. Potpisujem: ako iskasape bilo koga od nas, ništa im se neće desiti. Šta god tražili od vas, dajte im – poučili su nas – ako ne morate da komunicirate s njima, ne radite to. U suprotnom, jebaće vam majku. Valjaju robu, ribu u lisičija krzna, tu, ispred prodavnice. Nekom su digli motorne sanke i tako se

kreću. Imaju i irvase. Rusi ih čuvaju, tvrde kako je sve „ovo“ njihovo. Srećom, nema ih mnogo, tundra ih izjela.

Tamnosomeđe i crvene jakne, nedelja pred apotekom.

Plac je bio ogroman, bilo je teško snaći se. Imao sam vremena da smislim tekst i vežbam ga u sebi. Dopalo mi se kako sam ga sastavio. Shvatio sam da je Šalipurović bio u pravu: neko će morati da napiše govor. Bacio sam četvrti opušak u nizu, i krenuo do toaleta. Pojaviće se već, nadao sam se.

Sazvali smo zbor radnih ljudi, vanredno zasedanje. Stigao je Genadij, koga nismo videli od prispeća. Šepurio se i isturao nejake grudi, mrštio se, nevoljno slušao Šalipurovićev izveštaj o vanrednom događaju. Pokušaj prevoda: „A šta ti misliš, kolega, da je neko od nas ukrô pasoše drugima? Srbin Srbina da pokrade? Nema ti toga, moj macane, Srbin bi prijeto sebi ruku u laktu drugom rukom isjekô nego što bi zlo pomislio, a kamoli uradio. Mi vas, družo Genadij, ne bi deganzirali 'vako rano, da ne gori pod noktima. Gori i ne gasi se. Pasoša nema pa nema. Ništa ja ne incinuiram, moje je da kažem ono što je zaključak sviju nas, a to je da nji' niđe nema. Izšli smo na objekat i vrat'li se mečki na rupu. Naša grupa od nas četvero neće ni u koga upirat prstom, al' mi smo za to da se slučaj istraži, makar nebo i zemlja bili prevrnuti. Mi smo pravoslavci i nama je zakon kô ikona. I onaj peti, i on je valjda neki Rus, nije iz šume kô ovi otud, pa nek se i š njim vidi šta je i kako je bilo.“

Brijao se nad lavaboom. Nisam ga očekivao tu. Izbečio se i skoro sasvim približio lice malom ogledalu. Karikatura. Normalan čovek ne nosi takav okvir za naočare. Učinilo mi se da će mu pantalone spasti ako ih ne zaveže nečim. Kao iz crtanog filma, najmanje dva metra visok. Najmanje.

„Rusi i Srbi braća zauvek. Zovete mene, a zašto? Pasoši, pasoši, šta pasoši? Šta oni? Rusija i Srbija jedna zemlja. I Belorusija. I Krim. I još druge zemlje. Pasoši vama ne trebaju ovde. Ko vam ih traži? Ja? Neko drugi? Izgubi čovek ženu, a ne pasoš. Pijete mnogo, pijete kao Rusi, a niste Rusi, nego ste Srbi, što je isto kao da ste Rusi. Srbin – mlađi brat od Rusa. Uvek bilo. Ovde, kako vam je? Hrana? Imate je. Dom? Evo ga. Posao? Nema boljeg. Vi gradite istoriju. Budućnost. Rusija, Srbija, najveća rafinerija. Sutra, gasa će biti za neke. Nas, vas. Ne za sve. A vi to gradite, ruska mlađa braća. To je istorija, nema tu sitnica. Pasoši, pasoši. Kakvi pasoši? Stižete kući čim se posao završi. Po rubljama ćete do kuće gaziti, ja, Genadij vam obećavam. Pasoši mogu da se izgube, takav je ovo svet, jedne stvari ima, pa je posle nema. Ali bratstvo između Rusa i Srba, to ostaje.“

„Kako ide, kolega?“, upitao sam na engleskoruskosrpskom. „Evo, evo, sad ćemo“, rekao je. Bio je dobro raspoložen; nikada ga ranije nisam video toliko dobro raspoloženog. Prošao sam mu iza leđa i otkopčao šlic nad šoljom: „Malo se sređuješ, a?“ Razgovor je krenuo u pogrešnom smeru, što me mučilo. „Da, da, evo. Puštaju je iz bolnice ujutru, moju ženu. Konačno je i to prošlo.“ Nisam mogao da iscedim ništa iz sebe i zakopčao sam se. „Juče se preokrenulo. Kao da nikad nije bila bolesna. Mesecima je bila tamo, istrošili smo se. Rekli su mi da izlazi danas. Čekam da pozovu telefonom i potvrde. Konačno je i to došlo.“ Ubrusom je skidao preostalu penu za brijanje i osmehivao se svom odrazu u ogledalu. Retko ružan tip.

„Ja kažem da ga uštrojimo“, predložio je Šalipurović. „On je, nema ko drugi. Tu su nam ga ubac'li da nam prejebe pasoše i sada nam idenja nema. Tako je prošô Budo, tako je prošô

Jovo, a evo i Srećka Šalipurovića, živog dokaza da jedan čovjek može bez mozga živjeti. Mozak ti je kano slijepo crijevo, moj nesrećni Srećko, govнару govjnivi, čim si ođe došô. Kade nas i puste iz ovoga kazamata ima ucvrljani, goli i bosî kô popišani da trčimo na stop, ne na voz, nego stopom preko Kurcistana. Al' barem ovoga nji'ovoga živoga da oderemo, kožu s leđa da mu skinemo, familiju mu mutavu jebem."

Izašao sam i zastao. Okrenuo sam se. „Moram da ti kažem nešto.“ Stvarno je bio dobro raspoložen. Ponovio sam još jednom tekst u sebi. „Ovaj... pozdravi ženu i klince. Mnogo ih pozdravi.“

Užurbano sam se udaljio. Stegni zube, rekao sam. Tačnije, nisam rekao, samo sam pomislio. Stegni zube.

Pokisli pas se spusti pored mojih nogu, umoran je i umire mu se. Kažem mu: „Dobar dan.“ On se nakašlje, pa muklo uzdahne, zbog sveopšte naivnosti sveta. Onda ćutimo. Čuje se kako neko negde pripaljuje cigaretu, a upaljač ga izdaje.